

Nr 43.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckt motion om viss ändring i förordningen angående understöd av skatteutjämningsmedel åt synnerligt skattetyngda kommuner.

(2:a avd.)

I en till bevillningsutskottet hänvisad motion, I: 75, av herrar *Hage* och *Lars Andersson* har hemställts, att riksdagen måtte besluta den ändringen i förordningen angående understöd av skatteutjämningsmedel åt synnerligt skattetyngda kommuner, att i 2 § 1 mom. b) även intages: kommuns utgifter till folkpensioneringen (möjligen med undantag för utgifter, som förordnas av kommuns beslut om utgående av kommunalt hyresbidrag till folkpensionärer), eller — om detta icke kan bifallas — att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsam utredning och framläggande av förslag till riksdagen i denna fråga.

Beträffande motiveringen för dessa yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Jämlikt förordningen den 16 december 1927 angående understöd av skatteutjämningsmedel åt synnerligt skattetyngda kommuner gälla bland annat följande villkor för erhållande av dylikt understöd.

Enligt 2 § 1 mom. a) nämnda förordning fordras, att den kommunalskatt och landstingsskatt, som vederbörande kommun, församling och skoldistrikt samt landsting under det löpande året beslutat till utdebitering, skola tillhoppa ha föranlett så högt skattetryck, att detta, beräknat på visst sätt, överstiger 10 kronor för skattekrona. Därjämte fordras, att det skattetryck, som, på enahanda sätt beräknat, föranletts av de under det löpande året och de två nästföregående åren beslutade utdebiteringar, skall i medeltal för dessa tre år likaledes överstiga 10 kronor för skattekrona.

Vidare erfordras enligt 2 § 1 mom. b) samma förordning, att de utgifter för kommunområdets kyrko-, folkskole-, fattigvårds- och barnavårdsväsen, för vilkas bestridande utdebitering beslutats under det löpande året, skola motsvara ett skattetryck av mer än 5 kronor 50 öre för skattekrona.

Enligt 4 § 1 mom. må dylikt understöd icke i något fall utgå med högre belopp än som erfordras för att skattetrycket må kunna, till den del det föranletts av de under det löpande året beslutade utgifter för kommunområdets kyrko-, folkskole-, fattigvårds- och barnavårdsväsen, nedbringas så mycket, att skattetrycket för angivna ändamål, beräknat för skattekrona, kommer att utgöra det i 2 § 1 mom. b) angivna belopp av 5 kronor 50 öre.

Genom lagen den 30 juni 1947 (nr 398), vilken trätt i kraft den 1 januari 1948, har föreskrivits, att kommun skall för varje kalenderår bidraga till kostnaderna för pensioner enligt lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering med dels viss andel, motsvarande tre tjugondels procent för varje fullt tiotal skatteören per invånare i kommunen, av kostnaden för tilläggspensioner, änkepensioner och bostadstillägg, som under året utbetalats till inom kommunen mantalsskrivna pensionsberättigade, dock högst hälften av nämnda kostnad, dels ock hela kostnaden för särskilda bostadstillägg, som under året utgått i enlighet med av kommunen fastställda grunder. Vid bestämmandet av antalet skatteören per invånare i kommunen skall hänsyn tagas till det antal skattekronor och skatteören, som enligt kommunalskattelagen påförts de till kommunen skattskyldiga i taxeringslängden för året med däri intill årets utgång införda ändringar eller gjorda tillägg, samt till antalet invånare vid årets ingång. Varje kommuns bidrag uträknas av pensionsstyrelsen.

Vid utarbetandet av ovannämnda lag av den 30 juni 1947 hade legat till grund ett av särskilda sakkunniga år 1946 avgivet betänkande angående kommunernas bidrag till folkpensionskostnaderna (SOU 1946: 82). I detta betänkande förordades, att folkpensioneringen finge inräknas bland de ändamål, för vilka kommunernas utgifter skulle kunna nedbringas till 5 kronor 50 öre per skattekrona genom understöd åt synnerligt skattetyngda kommuner. Enligt av de sakkunniga framlagt förslag till ändring av 1927 års förordning skulle sålunda i 2 § 1 mom. b) och 4 § 1 mom. orden »och barnavårdsväsen» utbytas mot orden »barnavårds- och folkpensionsväsen».

I vissa remissyttranden över betänkandet ifrågasattes emellertid lämpligheten av de sakkunnigas förslag i denna del. Sålunda ansåg sig *statskontoret* med hänsyn till att kommunalskatteberedningens förslag vore föremål för Kungl. Maj:ts prövning icke kunna tillstyrka den av de sakkunniga föreslagna uppmjukningen av bestämmelserna om skatteutjämningsunderstöd. *Socialvårdskommittén* ansåg att bifall till förslaget skulle komma att öka de av kommunalskatteberedningen konstaterade olyckliga verkningarna av 5:50-regeln. Kommunbidragens hänförande till 5:50-ändamålen skulle vidare medföra att vissa kommuner icke alls riskerade att bidraga till pensionskostnaderna, vilket skulle få menliga konsekvenser för pensionsärendenas behandling. Kommittén kunde därför icke tillstyrka förslaget. Även *stadsförbundet* ställde sig starkt kritiskt till detsamma. *Landskommunernas förbund* var tveksamt om lämpligheten att innefatta kommunbidragen i 5:50-regeln. Förbundet ansåg att skatteutjämningsunderstödet såsom utjämnande faktor i fråga om de höga utdebiteringarna för kommunbidragen skulle komma att verka synnerligen slumpartat och orättvist. Sålunda skulle en närmare undersökning sannolikt visa, att det visst icke genomgående vore de kommuner, där utdebiteringen för kommunbidragen vore hög, som skulle erhålla skatteutjämningsunderstöd. Man kunde vidare befara, att ett innefattande av kommunbidragen i 5:50-regeln skulle bidraga till att ytterligare konservera denna regel och därmed fördröja en välbehövlig reform.

I propositionen nr 222 till 1947 års riksdag med förslag till lag om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen upptogs ej förslaget till ändring av 1927 års förordning. Departementschefen erinrade därvid om kommunalskatteberedningens förslag till ändrade bestämmelser rörande den allmänna skatteutjämningen, vilket bl. a. innebure avskaffande av den s. k. 5:50-regeln. Därefter anförde departementschefen följande:

»Kungl. Maj:t har ännu icke tagit ställning till beredningens förslag. Med hänsyn härtill synes det icke lämpligt att, såsom de sakkunniga ifrågasatt, för närvarande utvidga de ändamål, som nämnda regel avser. Frågan om kommunsbidragens ställning vid den allmänna skatteutjämningen torde sålunda böra anstå för att upptagas i samband med hela skatteutjämningsproblemet. Till stöd härför kan ytterligare anföras, att med de grunder, efter vilka skatteutjämningsbidrag för närvarande utgår till de hårdast skattetyngda kommunerna, ett inräknande av kommunbidragen i de s. k. 5:50-ändamålen saknar betydelse för dessa kommuners del. Extra skatteutjämningsbidrag beviljas nämligen städse till så stort belopp, att en kommuns beräknade skattetryck nedpressas till en viss nivå, som vid medelsanvisningen för nästa budgetår beräknats utgöra 14 kronor per skattekrona. Den ifrågasatta ändringen i skatteutjämningsförordningen skulle alltså ha betydelse endast för kommuner med ett beräknat skattetryck mellan 10 och 14 kronor per skattekrona. För dessa kommuner innebär emellertid redan förslaget om kommunbidragens beräknande efter skatteunderlaget i allmänhet en sänkning av utdebiteringsbehovet, varför det kan starkt ifrågasättas om behov föreligger av en ytterligare utjämning i detta hänseende.»

I den föreliggande motionen har erinrats om en vid 1945 års riksdag väckt motion, vari yrkats sådan ändring i 1927 års förordning, att utgifter, som uppstode inom en kommun på grund av kommunens beslut att utgiva kommunalt pensionstillskott utan fattigvårds karaktär, skulle i skatteutjämningshänseende betraktas på samma sätt som fattigvårdsutgifter. 1945 års bevillningsutskott fann vad i motionen anförts vara förtjänt av beaktande. Utskottet erinrade emellertid om att spørsmålet om den kommunala skatteutjämningen varit föremål för utredning inom kommunalskatteberedningen samt att frågan om en reformerad folkpensioneringslagstiftning vore under behandling inom socialvårdskommittén. På grund härav avstyrkte utskottet motionen, vilken även avlogs av riksdagen.

Sedan år 1945 hade — framhålla motionärerna — tillkommit nya förhållanden. En förbättrad folkpensionering hade genomförts, varjämte nya grunder fastställts för kommunernas bidrag till folkpensioneringen. Det vore antagligt, att tillkomsten av de nya folkpensionerna komme att innebära, att de utgifter, som kommunerna haft dels för fattigvård till folkpensionärerna, dels även till kommunala pensionstillskott, komme att i den form dessa tillskott nu utginge förminska eller alldeles försvinna. Däremot komme kommunerna att alltjämt få bära de kommunbidrag till folkpensionen, vilka bestämts skola utgå. Men därutöver tillkomme för kommun, som fattade beslut om särskilt kommunalt bostadstillägg, hela kostnaden för detta tillägg. Sedan folkpensionsreformen nu genomförts, borde ändrade grun-

der fastställas för skatteutjämningen. Den rimligaste och riktigaste vägen borde vara, att allt vad en kommun finge åtaga sig i form av utgifter för folkpensioneringen (möjligen med undantag för utgifter, som hade samband med beslut om kommunala bostadstillägg) borde få inräknas i den samlade utgiftssumma, som enligt 2 § 1 mom. b) skulle i första hand ligga till grund för rätten för kommun att erhålla skatteutjämning. Det vore antagligt, att den verkställda utredningen i skatteutjämningsfrågan alltjämt komme att bli liggande någon tid framåt, innan förslag härom framlägges i riksdagen.

Utskottet. I den föreliggande motionen har yrkats sådan ändring i 1927 års förordning angående understöd av skatteutjämningsmedel åt synnerligt skattetyngda kommuner, att kommuns utgifter för folkpensioneringen finge medräknas bland de ändamål, för vilka kommuns utgifter må kunna genom dylikt understöd nedbringas till 5 kronor 50 öre per skattekrona.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen ägnades uppmärksamhet åt förevarande spørsmål vid 1947 års riksdag i samband med antagandet av lagen om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen. Det ansågs därvid icke tillrådligt att genomföra den nu ifrågasatta ändringen av 1927 års förordning. Med hänsyn härtill anser sig ej heller utskottet kunna tillstyrka motionärernas yrkande att detta spørsmål upptages till en från skatteutjämningsfrågan i övrigt fristående behandling.

Utskottet får emellertid erinra om att utskottet i sitt samtidigt härmed avgivna betänkande nr 42 föreslagit skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan att Kungl. Maj:t ville snarast låta verkställa en förnyad utredning rörande frågan om kommunalskattelagstiftningens utformning samt för riksdagen framlägga de förslag, som må av utredningen föranledas. Vid den av utskottet sålunda föreslagna utredningen kommer givetvis även frågan om den kommunala skatteutjämningen att upptagas till behandling. Utskottet förutsätter, att de i den föreliggande motionen framkomna synpunkterna därvid tagas under övervägande.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att motionen I: 75 av herrar Hage och Lars Andersson om viss ändring i förordningen angående understöd av skatteutjämningsmedel åt synnerligt skattetyngda kommuner icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 maj 1948.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande: se under betänkandet nr 42.